

La paraula de Déu: una invitació al diàleg

Agustí Borrell

Carmelita descalç. Professor de la Facultat de Teologia de Catalunya.

EL DÉU CRISTIÀ, EL DÉU DE LA BÍBLIA, no és un ens abstracte ni una força de la natura. És un Déu personal, amb capacitat i amb voluntat de comunicació i de relació. Com qualsevol persona que estima —i, segons la coneguda descripció bíblica, «Déu és amor» (1 Joan 4,8)—, ell desitja el contacte i el diàleg amb aquells que estima. Aquesta és la idea subjacent a la visió cristiana de la paraula de Déu. Efectivament, el concepte de paraula de Déu s'entén en el context d'una autocomunicació de Déu destinada a fer possible un diàleg d'amor entre ell i la humanitat.

El Concili Vaticà II ha recuperat decididament la idea que la paraula de Déu forma part del projecte de revelació de Déu, el qual, «mogut pel seu gran amor, parla als homes com a amics» (*Dei Verbum*, 2). S'ha passat així de la visió tradicional, molt present encara en el Vaticà I, que considerava la Bíblia sobretot com un conjunt de veritats, a veure-la com un element privilegiat de la relació que, per iniciativa de Déu mateix, s'estableix entre ell i els homes i dones que ha creat.

Un Déu que es fa conèixer

Una de les expressions més adequades que han formulat els pensadors per descriure la condició humana és *homo loquens*. La capacitat

d'expressar-se i de comunicar-se per mitjà de la paraula és característica de l'espècie humana, i en això es diferencia de tota la resta d'éssers creats.

Segons la mentalitat bíblica, aquesta possibilitat prové en definitiva de l'origen últim de l'home, creat a imatge i a semblança de Déu, tal com afirma la primera pàgina de la Bíblia: «Déu va crear l'home a imatge seva, el va crear a imatge de Déu, creà l'home i la dona» (Gènesi 1,27). Déu ha donat a l'home i la dona la capacitat de comunicar-se perquè ell també la posseeix. El Déu bíblic ni és mut ni resta en silenci; aquesta és una de les constatacions més sòlides de l'experiència del poble d'Israel, que contraposa la capacitat de parlar i actuar de Déu amb el silenci i la immobilitat de les divinitats dels pobles veïns: «El nostre Déu és al cel, i fa tot el que ell es proposa. Els ídols d'ells són plata i or...: tenen boca, però no parlen... els seus peus no caminen ni té veu la seva gorja» (Salm 115,3-7).

La Bíblia, de fet, és l'expressió del descobriment progressiu per part del poble d'Israel d'una presència eloqüent de Déu en la seva història. La revelació divina s'ha anat produint a través de mitjans diversos, amb els quals Déu s'ha fet conèixer de mica en mica, en primer lloc a persones concretes i a un poble escollit, i finalment a tota la humanitat.

És cert que a vegades Israel sembla sentir de lluny la veu divina ja en la natura. Així, el salmista proclama: «El cel parla de la glòria de Déu, l'estelada anuncia el que han fet les seves mans. Els dies, l'un a l'altre es transmeten la paraula, l'una a l'altra se la revelen les nits» (Salm 19,2-3). Tanmateix, no és aquest el cas més freqüent. Generalment, els israelites reconeixen que Déu és a prop seu i els parla gràcies a l'observació atenta de la seva pròpia història. Així és com descobreixen que els esdeveniments en els quals participen no són una pura acumulació de fets casuals i inconnexos, sinó que al darrere hi ha una presència invisible però efectiva, una voluntat transcendent que es fa propera i cerca de comunicar-se amb ells.

El poble d'Israel se sent admirat i agraït de comprovar que han pogut reconèixer la veu de Déu en la seva història: «Investiga el passat, les èpoques que t'han precedit, d'ençà que Déu va crear la humanitat

“ El Déu cristià, el Déu de la Bíblia, no és un ens abstracte ni una força de la natura. És un Déu personal, amb capacitat i amb voluntat de comunicació i de relació. Com qualsevol persona que estima —i, segons la coneguda descripció bíblica, «Déu és amor» (1 Joan 4,8)—, ell desitja el contacte i el diàleg amb aquells que estima. Aquesta és la idea subjacent a la visió cristiana de la paraula de Déu.

sobre la terra. Demana d'un cap a l'altre del món, a veure si mai ha succeït un fet tan gran, si s'ha sentit mai res de semblant. ¿Hi ha cap poble que hagi sentit la veu de Déu que li parlava des del mig del foc, com tu l'has sentida, i hagi continuat amb vida? ¿O cap altre déu que hagi gosat arrencar un poble que vivia en poder d'un altre per fer-se'l seu? Vosaltres mateixos heu vist tot el que ha fet a Egipte el Senyor, el vostre Déu, valent-se de proves, senyals i prodigis, combatent amb mà forta i braç poderós, amb gestes esglaiadores» (Deuteronomi 4,32-34).

Aquest text, com altres de semblants, uneix inseparablement veu i acció de Déu. En hebreu, un mateix terme, *dabar*, serveix a per dir «paraula» i per a dir «esdeveniment». Els fets parlen, per al qui sap llegir-los amb atenció i mira més enllà de les aparences. Israel sent que Déu li parla en la seva història, i per això el lloa: per exemple, el Salm 136 és tot ell una relectura en forma de lloança agraïda per l'acció de Déu, començant per la creació i continuant per les seves múltiples intervencions salvadores en favor del seu poble, entre les quals destaca emblemàticament l'alliberament de l'esclavatge d'Egipte. El Concili Vaticà II recull aquesta idea quan afirma que la revelació «es realitza amb fets i paraules íntimament connexos entre ells» (*Dei Verbum* 2); d'aquesta manera es valora adequadament la dimensió històrica de la revelació divina, que en etapes anteriors de la teologia havia restat molt subordinada a la perspectiva doctrinal.

Déu parla a Israel a través dels fets i també per mitjà de persones concretes: Abraham, Moisès, els profetes... Tots ells s'han sentit desti-

nataris privilegiats de la paraula de Déu, i fan de mitjancers en el diàleg encara incipient entre Déu i el poble d'Israel. Per vies diverses i complementàries, el poble se sent empès a escoltar la paraula de Déu, i a respondre-hi amb l'agraïment i la fidelitat.

Amb el temps, el relat i les paraules d'aquesta experiència, després de ser transmesos, interpretats i actualitzats de generació en generació, acabaran fixats en una formulació escrita. Els textos que recullen la fe i la història d'Israel formaran el conjunt dels llibres bíblics i seran tinguts com a paraula de Déu. Tanmateix, no ho són de manera màgica ni desvinculada del procés històric en què s'ha produït la comunicació de Déu i la resposta del poble. Per això la Bíblia no conté tan sols la transcripció de les paraules de Déu, sinó la narració del context en què es van produir i dels esdeveniments històrics que permeten entendre com Israel va sentir-se destinatari de la revelació divina.

Un aspecte que sempre cal posar en relleu, perquè així ho fan els mateixos textos bíblics, és que tot prové de la lliure iniciativa de Déu. És Ell qui ha sortit a l'encontre de l'home amb la seva revelació, qui s'ha fet conèixer i ha fet possible el trobament. N'hi ha prou de recordar la teologia de l'elecció tal com és expressada al llarg de tot l'Antic Testament, on es remarca la gratuïtat de Déu a l'hora de revelar-se al poble d'Israel: «El Senyor s'ha enamorat de vosaltres i us ha escollit d'entre tots els pobles, no perquè fóssiu un poble més nombrós que els altres, quan de fet sou el més petit de tots, sinó perquè us estima i es manté fidel al jurament que havia fet als vostres pares» (Deuteronomi 7,7-8). D'altra banda, la repetida infidelitat dels israelites, que s'obliden sovint de Déu i deixen d'escoltar les seves paraules, no és mai suficient per a fer que Déu deixi de comunicar-se i d'esperar la seva resposta.

Jesucrist, revelació plena de Déu

Déu es comunica amb el poble d'Israel. Israel l'escolta i entra en diàleg amb ell. Tanmateix, la revelació de Déu fa un pas nou, que és

El Concili Vaticà II afirma que la revelació «es realitza amb fets i paraules íntimament connexos entre ells» (*Dei Verbum* 2); d'aquesta manera es valora adequadament la dimensió històrica de la revelació divina, que en etapes anteriors de la teologia havia restat molt subordinada a la perspectiva doctrinal.

més aviat un salt, inesperat i definitiu, quan ell mateix pren forma humana en l'encarnació del Fill. Tot allò que s'esdevé en Jesucrist és la culminació del procés de comunicació de Déu amb la humanitat. La revelació que es produeix en Crist dona continuïtat a tota la manifestació anterior de Déu a Israel, però suposa alhora una novetat radical. Ho expressa de forma sintètica i precisa l'inici de la Carta als Hebreus: «En moltes ocasions i de moltes maneres, Déu antigament havia parlat als pares per boca dels profetes; però ara, en aquests dies, que són els definitius, ens ha parlat a nosaltres en la persona del Fill, per mitjà del qual ja havia creat el món i a qui ha constituït hereu de tot» (Hebreus 1,1-2).

Efectivament, Déu havia fet sentir la seva presència i la seva paraula durant el temps de l'antiga aliança, i les ha fet sentir també ara, en el temps de la plenitud. Però amb una novetat substancial: el Fill fet home no és tan sols el qui parla en nom de Déu, ni és tan sols el Déu que parla, sinó que ell mateix és «la Paraula». L'obertura majestuosa de l'Evangeli de Joan ho proclama amb un to poètic i entusiasta: «Al principi existia la Paraula. La Paraula estava amb Déu i la Paraula era Déu» (Joan 1,1). El Fill, que existeix des de sempre i per sempre, és la Paraula perquè Déu és voluntat de comunicació. Per això la història arriba a la seva culminació quan el Déu que busca fer-se conèixer a la humanitat pren la condició humana: «La Paraula s'ha fet carn i ha habitat entre nosaltres» (Joan 1,14).

El pròleg del quart evangeli culmina amb una reflexió que és una síntesi excel·lent de la història de la revelació: «A Déu, ningú no l'ha

vist mai: el seu Fill únic, que és Déu i està en el si del Pare, és qui l'ha revelat» (Joan 1,18). El qui és la Paraula, fet home, fa conèixer a la humanitat el veritable rostre de Déu. El Déu que ningú no ha vist mai, ara és visible en el Fill, perquè ell «és la imatge del Déu invisible» (Colossencs 1,15).

Des de la perspectiva de la revelació, el Nou Testament interpreta l'encarnació com la manifestació plena del misteri de Déu, és a dir, del seu disseny secret, el pla de salvació universal que ell tenia decidit i preparat des de sempre. I resulta que el misteri revelat no és un conjunt de veritats que estaven amagades, sinó una persona; com diu l'apòstol Pau en la cloenda de la Carta als Romans: «Glòria a aquell qui té el poder d'enfortir-vos en l'evangeli que jo anuncio quan proclamo Jesucrist, el qual és la revelació del disseny de Déu, amagat en el silenci dels segles, però que ara s'ha manifestat i s'ha donat a conèixer a tots els pobles» (Romans 16,25-26). El cristianisme no és una gnosi, no és un coneixement superior reservat a persones escollides i privilegiades: és l'adhesió a una persona. Jesucrist no és el revelador que descobreix misteris divins amagats, sinó que ell mateix és la revelació de Déu. No és tan sols el qui sap i ensenya la veritat, sinó que ell és la Veritat (cf. Joan 14,6).

La paraula de Déu és Crist. Això significa que en ell hi ha tot el que Déu té per a dir a la humanitat. En Crist la humanitat pot trobar tot el que necessita saber sobre Déu. No cal esperar ni cercar noves revelacions. En aquest sentit, l'apòstol Pau assegura que no hi ha res comparable al coneixement de Crist: «Més encara, tot ho considero una pèrdua, comparat amb el bé suprem que és conèixer Jesucrist, el meu Senyor» (Filipencs 3,8).

Oients de la paraula

Des del moment que l'home es defineix per la seva capacitat de parlar, cal dir que abans necessita tenir i posar en pràctica una altra capacitat: la d'escoltar. Aprendre a parlar tan sols és possible si prèviament se sap escoltar. D'altra banda, la comunicació veritable es pro-

És Ell qui ha sortit a l'encontre de l'home amb la seva revelació, qui s'ha fet conèixer i ha fet possible el trobament. N'hi ha prou de recordar la teologia de l'elecció tal com és expressada al llarg de tot l'Antic Testament, on es remarca la gratuïtat de Déu a l'hora de revelar-se al poble d'Israel: «El Senyor s'ha enamorat de vosaltres i us ha escollit d'entre tots els pobles, no perquè fóssiu un poble més nombrós que els altres, quan de fet sou el més petit de tots, sinó perquè us estima».

dueix quan a la paraula pronunciada hi correspon una escolta atenta. I un diàleg autèntic necessita una combinació adequada de parlar i escoltar per part de tots els interlocutors.

La teologia d'arrels bíbliques ha definit encertadament l'home com l'oient de la Paraula. No s'arriba a Déu per la investigació i la recerca, sinó per l'acolliment de la revelació. Si Déu parla, es tracta en primer lloc d'escoltar-lo. Tenint en compte la imatge de Déu que hi ha al darrere de la Bíblia, caracteritzada per la seva capacitat i la seva voluntat de comunicació, no és estrany que escoltar sigui una de les actituds fonamentals en l'espiritualitat bíblica.

En efecte, l'Antic Testament, pel que fa a la revelació divina, posa molt més en relleu l'escolta que no pas la visió. Déu és l'invisible, el transcendent al qual la visió humana no té accés, fins al punt que veure Déu comportaria la mort; Déu diu a Moisès: «No podràs veure el meu rostre, perquè el qui em veu no pot continuar vivint» (Èxode 33,20). En canvi, és possible i és necessari escoltar Déu. Israel és convidat contínuament a fer-ho, amb la promesa que si escolta i posa en pràctica les paraules que li arriben de Déu, rebrà tota mena de benediccions. El llibre del Deuteronomi, ple de preceptes que Déu transmet al poble per mitjà de Moisès, repeteix sovint la invitació a escoltar-los i a complir-los: «Escolta, Israel, i mira de posar-los en pràctica; així seràs un poble feliç i molt nombrós en un país que regalima llet i

mel, tal com el Senyor, Déu dels teus pares, et va prometre» (Deuteronomi 6,3).

Fins i tot en el Nou Testament, quan Déu s'ha fet visible en Jesucrist, continua essent necessari escoltar la paraula de Déu. Jesús és el Mestre, aquell a qui els deixebles i les multituds escolten amb interès. Ell mateix convida sovint els qui acuden a ell a escoltar. La paràbola del sembrador és introduïda així en l'Evangeli de Marc: «Jesús... els ensenyava moltes coses en paràboles. Els deia: Escolteu...» (Marc 4,2), i Jesús conclou la paràbola dient: «Qui tingui orelles per a escoltar, que escolti» (Marc 4,9). L'actitud més adequada davant la presència en el món de qui és la Paraula continua essent escoltar. L'única petició que se sent de Déu Pare en els evangelis és precisament escoltar el Fill: «Encara parlava, quan els cobrí un núvol lluminós, i una veu digué des del núvol: "Aquest és el meu Fill, el meu estimat, en qui m'he complagut; escolteu-lo"» (Mateu 17,5).

Diàleg d'amistat

Quan Déu ha parlat i l'home escolta, la paraula de Déu comença a donar el seu fruit. La humanitat pot conèixer Déu de manera concreta, amb un coneixement molt més complet i precís del que mai no hauria assolit a partir de la seva pròpia recerca. Déu es revela per fer-se conèixer. Tanmateix, ni es tracta d'un coneixement purament racional, ni és aquesta la finalitat última de la paraula de Déu.

El veritable coneixement de Déu no passa pel cap, sinó pel cor, que, d'altra banda, en el món bíblic és la seu no tan sols dels sentiments, sinó de tota la interioritat, amb tot allò que és més típicament humà: la voluntat, la intel·ligència, els desigs... En la simbologia bíblica, les paraules de Déu no se senten amb les oïdes, sinó amb el cor. La seva revelació no és un conjunt de veritats que cal entendre racionalment, sinó una autocomunicació, feta per amor i en un context d'amor. El llibre d'Osees, bella paràbola de l'amor apassionat de Déu pel seu poble, posa en boca de Déu aquestes paraules: «Jo la seduiré,

“ Déu havia fet sentir la seva presència i la seva paraula durant el temps de l'antiga aliança, i les ha fet sentir també ara, en el temps de la plenitud. Però amb una novetat substancial: el Fill fet home no és tan sols el qui parla en nom de Déu, ni és tan sols el Déu que parla, sinó que ell mateix és «la Paraula».

la portaré al desert, i li parlaré al cor» (Osees 2,16). «Parlar al cor» és una expressió que suggereix una relació de confiança i d'intimitat com la que hi ha entre dos enamorats.

Per la seva banda, Jesucrist porta a l'extrem aquesta revelació que només es pot acollir amb una barreja indestriable de coneixement i d'amor. Segons l'Evangeli de Joan, en la pregària que Jesús adreça al Pare quan es troba a les portes de la mort, li diu: «Jo els he fet conèixer el teu nom, i els el faré conèixer més encara, perquè l'amor amb què m'has estimat estigui en ells, i jo també hi estigui» (Joan 17,26). En definitiva, Déu pren la iniciativa de fer-se conèixer perquè estima els homes i dones que ha creat i desitja el seu bé. La revelació busca la salvació de la humanitat. La paraula de Déu ha de portar vida, i una vida que no s'acabi. L'Evangeli de Joan insisteix en la transmissió de vida eterna que Jesucrist, Paraula encarnada, ha vingut a portar a tots els qui creurien en ell; en el diàleg posterior a la multiplicació dels pans, Jesús afirma: «Les paraules que jo us he dit són Esperit i són vida» (Joan 6,63), i poc després Pere exclama: «Senyor, a qui aniríem? Tu tens paraules de vida eterna» (Joan 6,68).

I la salvació, la vida autèntica i definitiva, s'identifica amb aquell coneixement de Déu que porta a una relació d'amor amb ell: «I la vida eterna és que et coneguim a tu, l'únic Déu veritable, i aquell que tu has enviat, Jesucrist» (Joan 17,3). Allò que busca Déu amb la revelació és portar homes i dones a conèixer-lo i viure en diàleg amb ell. Tal com resumeix el Concili Vaticà II, «Déu invisible (cf. Colossencs 1,15; 1 Timoteu 1,17), mogut pel seu gran amor, parla als homes com

a amics (cf. Èxode 33,11; Joan 15,14-15) i conviu amb ells (cf. Baruc 3,38), per tal d'invitar-los i acollir-los a la seva companyia» (*Dei Verbum* 2).

Paraula i comunitat

Tal com presenta la Bíblia, Déu va entrar en diàleg amb persones concretes: Abraham, Moisès, Josuè, Elies, Jeremies, i tants d'altres. La paraula que els arriba de Déu no és un privilegi personal ni un missatge exclusiu, sinó que porta associada la responsabilitat de transmetre-la d'alguna manera a la resta del poble. Gràcies als mitjancers, la comunitat d'Israel rep la paraula de Déu i pot escoltar-la i fer-ne cas.

També en el Nou Testament els qui han conviscut amb Jesús, els qui l'han vist i sentit, sobretot els qui han fet l'experiència de la seva presència com a Ressuscitat, esdevenen testimonis, amb la missió d'anunciar a tothom allò que han conegut. Al final de l'Evangeli de Lluc, Jesús ressuscitat fa comprendre als seus deixebles el sentit de la paraula de Déu, manifestada en l'Escriptura i en ell mateix, i els recorda la necessitat d'anunciar-la arreu: «Així ho diu l'Escriptura: El Messies ha de patir i ha de ressuscitar el tercer dia d'entre els morts, i cal predicar en nom d'ell a tots els pobles la conversió i el perdó dels pecats, començant per Jerusalem. Vosaltres en sou testimonis» (Lluc 24,46-48).

També l'apòstol Pau, quan recorda l'aparició de Crist ressuscitat que li va canviar la vida, subratlla que tenia una finalitat missionera; si Déu li fa conèixer la realitat de Jesucrist, és perquè ell pugui anunciar-la: «Però Déu em va escollir des de les entranyes de la mare i em va cridar per la seva gràcia. Quan a ell li semblà bé, em va revelar el seu Fill perquè jo l'anunciés als pagans» (Gàlates 1,15-16).

L'inici de la Primera carta de Joan és probablement el lloc on es recull amb més força i claredat aquest procés. El Fill de Déu, la Paraula, s'ha encarnat per portar la vida divina a la humanitat. Unes persones concretes han conviscut amb ell, l'han vist i sentit. Gràcies a aquesta experiència poden anunciar-lo als altres, perquè acullin el seu

La paraula de Déu és Crist. Això significa que en ell hi ha tot el que Déu té per dir a la humanitat. En Crist la humanitat pot trobar tot el que necessita saber sobre Déu. No cal esperar ni cercar noves revelacions. En aquest sentit, l'apòstol Pau assegura que no hi ha res comparable al coneixement de Crist: «Més encara, tot ho considero una pèrdua, comparat amb el bé suprem que és conèixer Jesucrist, el meu Senyor» (Filipencs 3,8).

testimoniatge i comparteixin el seu coneixement del qui és la Paraula de Déu, i entrin així en comunió amb ell: «Us anunciem allò que existia des del principi, allò que hem sentit, que hem vist amb els nostres ulls, que hem contemplat, que hem tocat amb les nostres mans. Us parlem de la Paraula de la vida, ja que la vida s'ha manifestat: nosaltres l'hem vista i en donem testimoni, i us anunciem el qui és la vida eterna, el qui estava amb el Pare i se'ns ha manifestat. A vosaltres, doncs, us anunciem allò que hem vist i sentit, perquè també vosaltres estigüeu en comunió amb nosaltres, que tenim comunió amb el Pare i amb el seu Fill Jesucrist» (1 Joan 1,1-3).

Jesús és la Paraula de Déu. Quan ell ja no és físicament present en el món i, per tant, no es poden sentir les seves paraules, es tracta d'escoltar els seus testimonis. Després de la mort i la resurrecció de Crist, ja no és el temps de la visió, sinó l'hora de la fe, com avisa Jesús mateix en la coneguda escena de l'aparició a Tomàs: «Feliços els qui creuran sense haver vist» (Joan 20,29). Ara és plenament vigent l'afirmació paulina: «La fe ve, doncs, de l'escolta, i l'escolta arriba per la predicació de la paraula de Crist» (Romans 10,17). En efecte, no és possible la visió, però cal escoltar. Cal escoltar la paraula transmesa pels qui han vist! Ells formen la comunitat dels deixebles, i la seva veu s'ha plasmat en l'Escriptura. Els qui van sentir les paraules del Fill i van tenir experiència de la seva revelació, van transmetre la seva fe, que va acabar formulada en uns textos posteriorment reconeguts com a

expressió adequada de la fe cristiana. La comunitat dels creients hi veu recollida en paraules humanes la paraula de Déu, perquè aquests escrits provenen en definitiva de l'experiència personal d'uns testimonis, que han entrat en comunió amb el qui és la Paraula de la vida. Primer hi ha la història, i la comunitat que la viu i la interpreta, i després ve la paraula escrita.

L'Escriptura és rebuda, proclamada i transmesa de generació en generació per la comunitat de creients, que s'hi sent identificada i la troba plena de sentit i de riquesa. La paraula de Déu és present en l'Escriptura, d'una forma única i peculiar. Déu busca una relació interpersonal, i l'Escriptura és un mitjà privilegiat al servei d'aquesta finalitat. Per tant, les paraules de la Bíblia només esdevenen font de vida quan hi ha algú que les acull com allò que són realment, i es produeix en ell el pas a l'encontre i a la comunió amb el qui és la Paraula. Tanmateix, tampoc no s'ha de perdre de vista que la paraula de Déu s'ha expressat en llenguatge humà, i que sense analitzar-la amb l'ajut de les ciències humanes és impossible de copsar-ne el significat veritable. La recepció de l'Escriptura demana l'ajut indispensable de l'estudi científic. D'altra banda, cal igualment llegir la Bíblia a la llum de la situació actual del món: la paraula de Déu, sempre viva i actual, ha de respondre a les necessitats i a les característiques de les persones del nostre temps.

Al mateix temps, cal comptar amb una ajuda imprescindible per a acollir i entendre la paraula de Déu en el seu sentit més profund i autèntic: l'Esperit que Jesús mateix va prometre als seus deixebles com el qui els faria retenir i comprendre les seves paraules: «Us he dit tot això mentre he estat amb vosaltres, però el Defensor, l'Esperit Sant que el Pare enviarà en nom meu, us farà recordar tot el que jo us he dit, i us ho farà entendre» (Joan 14,25-26).

De fet, es confirma novament que cal entendre la paraula de Déu a la llum de la voluntat divina d'oferir i de rebre un diàleg personal amb els homes i dones, fills seus. I de fet, molt més que un diàleg: una veritable comunió de vida i amor. L'Esperit no és el mestre que ajuda a raonar i a comprendre intel·lectualment la paraula de Déu, sinó l'hoste interior que converteix els creients en temple de la

Cal comptar amb una ajuda imprescindible per a acollir i entendre la paraula de Déu en el seu sentit més profund i autèntic: l'Esperit que Jesús mateix va prometre als seus deixebles com el qui els faria retenir i comprendre les seves paraules: «Us he dit tot això mentre he estat amb vosaltres, però el Defensor, l'Esperit Sant que el Pare enviarà en nom meu, us farà recordar tot el que jo us he dit, i us ho farà entendre».

presència divina i en fills de Déu. Com afirma la Carta als Romans: «l'Esperit de Déu habita en vosaltres... Així l'Esperit mateix s'uneix al nostre esperit per donar testimoni que som fills de Déu» (Romans 8,9.16).

Conclusió

Des d'una visió creient de la realitat, no hi ha res més important que conèixer Déu i entrar en relació amb ell. En la perspectiva bíblica, aquest anhel es realitza plenament gràcies a la iniciativa divina de revelar-se en la història amb la seva acció i la seva paraula. La comunicació de Déu dona a la humanitat allò que més necessita, potser sense ser-ne conscient. La paraula de Déu és font de creixement i de vida; tal com diu el llibre del Deuteronomi, en un text citat per Jesús en l'Evangeli: «l'home no viu només de pa; viu de tota paraula que surt de la boca del Senyor» (Deuteronomi 8,3).

La paraula de Déu forma part del projecte diví de fer-se conèixer als homes i dones que té com a fills. Déu s'ha revelat progressivament en la història del poble d'Israel, i de manera definitiva a tota la humanitat en Jesús de Natzaret, en qui el cristianisme reconeix la paraula de Déu encarnada. Tanmateix, la funció de la paraula de Déu no és tan sols informativa, sinó que conté una invitació a entrar en una re-

lació de coneixement i d'amor amb ell. L'Evangelí de Joan ho expressa en poques paraules quan Jesús relaciona la seva paraula de revelació amb el tracte als deixebles com a amics: «A vosaltres us he dit amics perquè us he fet conèixer tot allò que he sentit del meu Pare» (Joan 15,15).